

ЩОДО ПИТАННЯ ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ РОЗВИТКУ ҐЕНДЕРНОЇ ОСВІТИ В КРАЇНАХ ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ

Світлана Гришак,

*канд. пед. наук, доцент кафедри іноземних мов,
Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка*

Після розпаду СРСР перед новими незалежними державами постало завдання укріплення їхнього міжнародного авторитету та включення до світового співтовариства як рівноправних союзників, що обрали для себе демократичний шлях розвитку. Зважаючи на те, що становлення справжньої демократії неможливо без додержання пострадянськими країнами певних норм і правил, які висунуті сучасним співтовариством для досягнення стабільного розвитку в економічній, соціальній і культурній сферах життя суспільства і основу яких складає забезпечення ґендерної рівності, то цілком закономірним було прийняття та ратифікація ними ряду документів ООН, спрямованих на утвердження рівностей статей.

Перед усіма незалежними державами стоїть нагальне питання — розвиток ґендерної освіти громадян. Незважаючи на вагомий внесок міжнародних організацій, які сприяли просуванню ґендерних знань у країнах пострадянського простору протягом останніх двадцяти років, створення в цих суспільствах просвітницьких ґендерних центрів, ґендерний компонент не займає належного місця в освітніх стандартах загальної та вищої освіти.

Система освіти як один із найважливіших соціальних інститутів, що функціонує задля задоволення суспільних потреб, повинна одразу реагувати на всі зміни та процеси, які відбуваються в суспільстві, бо вона є одним із найважливіших факторів, що впливає на просування ґендерної освіти, але, на жаль, вона й досі є хранителькою як наявних, так і прихованих форм ґендерної нерівності і дискримінації за ознакою статі.

Сьогодні освітнє середовище пронизано відносинами нерівності і є трансформатором застарілих ґендерних установок, що призводять до встановлення ґендерного порядку на основі дискримінації однієї статі іншою. Статевий фактор суттєво впливає як на розвиток життя суспільства взагалі, так і на розвиток окремої особистості зокрема.

Масштабні реформи системи освіти в суспільствах пострадянського простору виявили тенденцію пристосування національних освітніх систем до світових стандартів, приєднання більшості країн до Болонської конвенції, що сприяло їх інтеграції до єдиного освітнього середовища і, відповідно, спричинило зіткнення з більш різнобічними за змістом попиту освітнього ринку. Все це стало вимагати від молодих людей мобільності, володіння більш універсальними здібностями, здатності виконувати ролі, не обмежені належністю до тієї чи іншої статі, і, в свою чергу, потребувало перегляду певних механізмів, які відбуваються в освітньому середовищі в процесі соціалізації молоді й які сприяють їх статевої диференціації та змушують дотримуватися статоворольового репертуару ґендерних ролей. На сьогодні вкрай важливим є прищеплення цінностей ґендерної рівності молоді, у чиїх руках — майбутнє кожної держави.

Питання просування ідеї ґендерної рівності, зокрема, в системі освіти, до цих пір має особливу гостроту і потребує нового осмислення з урахуванням специфіки розвитку кожної країни, її культурних особливостей. Будь-яка з країн пострадянського

простору має власний досвід розвитку ґендерної освіти, власні можливості впровадження національних програм ґендерної освіти та той чи інший ступінь реалізації ґендерного компонента в освітніх реформах. Усвідомлення того, що здійснено на шляху просування ґендерної теорії в системах освіти в пострадянських країнах, обмін досвідом у вирішенні нагальних ґендерних проблем надасть більш повну інформацію про загальний стан розвитку ґендерної освіти в зарубіжних країнах, дозволить запозичувати досягнення та уникати недоліків.

Здійснення порівняльного аналізу вимагає поглиблення розуміння тих ґендерних проблем, із якими стикається сучасна освіта в пострадянських країнах, і тих перспективних шляхів, які сприятимуть їхньому усуненню, а саме:

- наявність ґендерної асиметрії освітнього середовища, яка виявляється в «прихованому навчальному плані»;
- відтворення застарілих ґендерних стереотипів на всіх рівнях освітньої системи, що спричиняє ґендерну дискримінацію в міжстатевих відносинах;
- орієнтація процесів ґендерної соціалізації на механізми ґендерної диференціації у вихованні дівчат і хлопчиків як представників різних і нерівноцінних груп, що забезпечує традиційний нерівний порядок відносин між статями;
- використання статоворольового підходу в практиці освіти, який будується на основі статево орієнтованого засвоєння ґендерних ролей, що перешкоджає прийняттю ідеї ґендерної рівності та цінностей самореалізації особистості;
- необхідність упровадження ґендерного підходу як нової парадигми сучасної ґендерної освіти, її методологічної та методичної основи, що вимагає використання ґендерного аналізу для виявлення ґендерної дискримінації освітнього середовища пострадянських суспільств та формування егалітарного світогляду в учасників освітнього процесу.

Отже, одним із найважливіших завдань, які потрібно здійснити в контексті порівняльного аналізу, це на основі окреслення загальних ґендерних проблем у пострадянських суспільствах виявити основні тенденції розвитку й удосконалення їхніх освітніх систем у ґендерному аспекті.

Тому глибоке теоретичне вивчення та наукове узагальнення досвіду впровадження ґендерної теорії в пострадянських суспільствах, які тією чи іншою мірою мають схожі освітні системи після розпаду СРСР та спільні ґендерні проблеми, сприятиме осмисленню як позитивного, так і негативного досвіду вітчизняних ґендерних проблем і дозволить обґрунтувати необхідність реформування освітньої системи відповідно до світових стандартів щодо реалізації ідеї ґендерної рівності.